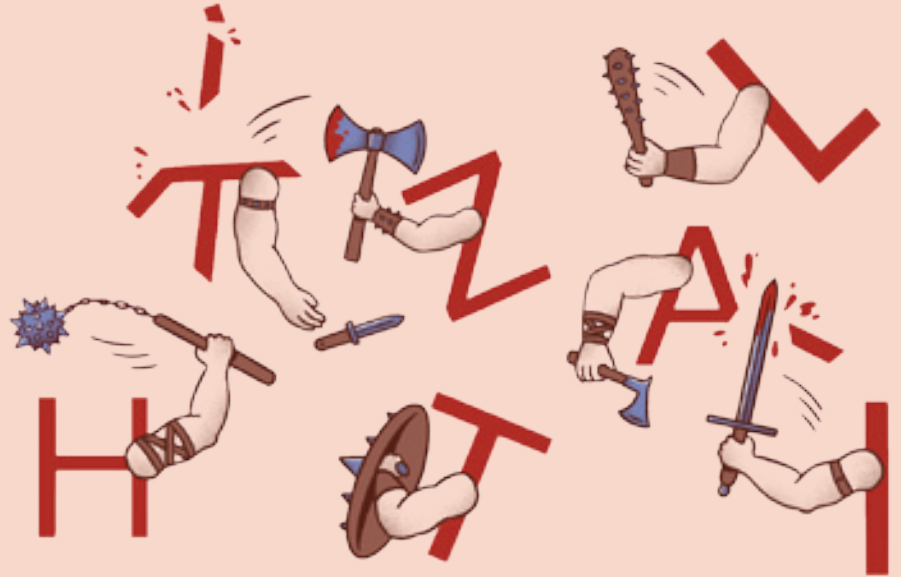

Barbarismo berriez

KATIXA DOLHARE-ZALDUNBIDE
LITERATUR ZALEA

PAULA ESTÉVEZ

Maiatzaren 14ko *Herria* astekariaren editorialean, Jean-Louis Harignordoquy “*Laka*”-k idatzi du damugarri zaiola “konfinamendu” hitza hain errazki erabilia izanik euskaraz, besteak balitezkeelarik, hala nola “etxealdia”, “hetsialdia” edo “itxialdia”, “bakartzea”, “berrogeialdia”, “etxe zokoratzea”. Hain zuzen ere, bizi izan dugun –eta oraino bizi dugun– ohiz kanpoko egoerak hiztegiaren berritzera bultzatu du jendartea. Euskaldunok arrangura linguistikoa ukan dugu, zilegitasun osoz: euskaraz, eta ahalaz mailegurik egin gabe, nola izendatu salbuespenezko gertakaria?

Beste mintzairetan ere garatu da hiztegi berri bat, ezohiko praktikak izendatzeko. Etxealdia bururatu orduko, adibidez, frantsesez azkar zabaldu dira “*présentiel*” eta “*distanciel*” hitzak lan munduaren eremuan, eta irakaskuntzan ere. Ikastetxera itzuli garen irakasleok klaseak kudeatu behar izan ditugu fisikoki eta birtualki: bi modu horien izendatzeko, “*le présentiel*” edo “*en présentiel*”, eta “*le distanciel*” edo “*en distanciel*” adierazpideak erabili ditu administrazioak, eta langile anitzen mintzaera kutsatu dute hitz horiek. “*Présentiel*”

XVIII. mendean agertzen da frantsesez, eta “*distanciel*” hitza, berriz, XIX.ean: ez dira hitz berriak, baina bat-batean era berrituan erabili dira adjektibo horiek izen edo adberbio gisa.

Bizkitartean, biziki argi da osasun krisiaren hasieratik agintariak lengoaiaren bidez bideratu nahi izan dituztela bai jendearen beldurrak, bai beren buruei buruzko gizarte konfiantza. Baina hitzaldi ezegoki edo inkoherenteen giblean gezurra eta funtsezko errakuntza nabari zaie. Testuinguru horretan, hizkuntza frantsesean indarrez sarrarazi nahi dituzten delako neologismoak susmagarriak zaizkit.

Ez naiz hizkuntzalari aditua, baina gogotik erran nezake “*présentiel*” eta “*distanciel*” hitzak izen edo adberbio gisa erabiltzea barbarismoa dela frantsesez. Iruditzen zait lan munduan inposatu direla alor zientifiko eta teknikoan –*el* atzizkiarekin errazki sortzen diren adjektiboen antza dutelako, hain zuzen ere sinetsarazteko bi kontzeptu serio eta sakon direla, bat bestearen baliokide: irakaskuntzan, adibidez, irakasteko bi modu balitezke, bat fisikoki klasean, ikasleekin harreman zuzenean, eta beste, lehenaren hein berekoa, etxetik ariz,

interneti esker, kontakturik gabe. Baina ez! “*Présentiel*” eta “*distanciel*” ez dira bi kontzeptu pedagogiko: lehenak egoera normala adierazten du (jendetasunezko harremana, talde izpiritua eta emulazioa konnotatzen du), eta bigarrenak, berriz, behin behinekoa beharko lukeen atarabide eskasa, jendetasun ukatzailea. Hitz horien itxurazko parekotasunari esker sistema erotu eta ahulduak frogatu nahi du normaltasunaren eremua berak duela finkatzen, eta errealtatea berak duela meneko.

1984 eleberrian, Orwellek asmatu zuen etorkizunean hitzen suntsiketa hartuko zuela xede Estatuak, jendearen gogoetatzeko gaitasuna murrizteko: lehenik adjektiboak eta aditzak errautsiz, ondok “*alferrikako*” izenak. Beldur naiz ez ote zaien hori gertatzen frantsesdunei, zorigaitzeko ideologia nagusiak adberbio eta izen hutsalak erabiltzera bortxatzen dituenen, adjektiboak eta aditzak baliatu beharren.

“Konfinatu” kalkoa geure egitea damugarri zait eni ere, are gehiago “*présentzialean*” eta “*distantzialean*” funts gabeko hitzak, botere politikoak modu lanjosean manipulatuta frantses pobretu baten eraginez. ●